

Lesya Sydorenko

**DIMENSIONAL CHARACTERS OF AUTHOR'S MYTH ABOUT THE ARTIST
IN DRAMA "MEMORIAN OF GALATEA" BY OLEKSANDRA POGREBYNSKA**

The author of the article considers drama by Oleksandra Pogrebynska "In Memoriam of Galatea" as a comedy with tragic final. Mythological image of genial artist who is in love with his own creation is understood as a timely one, that can become an angle for consideration of the number of problems, solving of which interests young generation, who enters literature and search for the guidance in self-identification. The central strategy is re-interpretation of the myth, using its opportunities to concept the modernity, in particular those questions which are timely for the young generation: about the essence of creation and artist's status in society, life creation, interrelation between high-minded and earthly plans of existence. The basis of individual style may be seen in paradoxicality, miracles, unification of different axes of coordinates in artist's interpretation (high creative work, ordinary life, love etc.), synthesizing of comic and tragic modes, struggle with canonicity or established concepts about sign figure, myth creation. The image of hero-artist is based on the core of traditional structures — mythical and literature archetypes.

Key words: artist, autoreflexion, myth, metadrama, self-identification.

УДК 002:27-23]:94(474.5)"14"

Валентина Соболев

**ДІЯЧ ДВОХ ВЕЛИКИХ ТРАДИЦІЙ. СКОРИНА І УКРАЇНА
До 530-річчя від дня народження Францішка Скорини (1486–1540(1541 ?))
та до 500-річчя від виходу його Біблії**

Висловлюємо щирю вдячність
професору Галині Іванівні Ковальчук
за зичливу консультацію.

У статті головна увага зосереджена на темі «Скорина і Україна» у всій її розмаїтості (біографічній, видавничій, поліграфічній, академічній, бібліографічній). Досліджується вплив діяльності Скорини на культурний та науковий розвиток України в XVI ст. Зокрема, наголошується на тому, що книги ученого-сподвижника Францішека Скорини позитивно вплинули на творчу діяльність таких авторів, як Іван Вишенський, Лука Тарнополь та ін.

Ключові слова: Францішек Скорина, Україна, прикордонна сфера, історія друку, Венеція, публікації Скорини.

Один із найважливіших діячів слов'янського і європейського ренесансу Францішек Скорина був ученим-сподвижником. Він зробив золотий внесок до кількох важливих царин: видавничої, перекладацької, літургійно-літературної, а також лікарсько-медичної. Однак його постать і доробок, з жалем констатує Марія Адамчик¹, є дещо призабутими дослідниками старопольського письменства.

Доктор наук лікарських Скорина працював на стику двох великих традицій. Виріс і сформувався на східній традиції, але як учений, і цю тезу переконливо й цілком слушно виєкспонує в новочасній студії Олександр Наумов, Скорина є людиною Заходу, вченим, який сміливо й результативно сягав до мудрості єврейських біблістів². Марія Адамчик слушно додає, що поліглот і всебічно обдарований Скорина „przetrwiał w pamięci jako tłumacz obdarzony

¹ Maria Adamczyk, *Postowie*, [w:] *Franciszek Skoryna. Życie i pisma*, Wybór tekstów, przekład i opracowanie: Mariola Walczak-Mikołajczakowa i Aleksander Naumow. Pod redakcją Aleksandra Naumowa i Marioli Walczak-Mikołajczakowej. Wydawnictwo Fundacji Collegium Europaeum Gnesnense, Gniezno 2007, s. 217.

² Aleksander Naumow, *Rusin na szlakach renesansowej Europy*, [w:] *Franciszek Skoryna. Życie i pisma*, Wybór tekstów, przekład i opracowanie: Mariola Walczak-Mikołajczakowa i Aleksander Naumow. Pod redakcją Aleksandra Naumowa i Marioli Walczak-Mikołajczakowej. Wydawnictwo Fundacji Collegium Europaeum Gnesnense, Gniezno 2007, s. 35.

wielką samoświadomością teoretyczną i niezwykłym wyczuciem lingwistycznym, czego dowodzą dzieła i wypowiedzi Skorynicza o językach biblijnych, właściwościach języków wernakularnych i efektach cudzych (*scil.*) obcojęzycznych przekładów, sięgających *ad fontes* i tworzących *sui generis* serię translacyjną *Pisma Świętego*³.

День народження одного із найважливіших діячів слов'янства Франціска Скорина — щоправда, із кваліфікацією «може, можливо» — окреслюється днем 6 березня 1486 року⁴. Інші окреслення — поміж 1485 і 1490 рр. Павло Попов називає його Георгієм, затитулувавши одну зі своїх статей *Видавець Георгій Скорина* (1965)⁵. Автор статті у мінському виданні «Енциклопедичны даведнік»⁶ наголошує, що немає жодного підтвердження для імені Ежи, Юрій чи Георгій, бо ж у документах — варіанти Франціско, Франціскус, Францішко⁷. Скорина в акровіршах обох авторських акафістів подав ось яку форму: Скоринич Францискус. Щодо імені, то так само часто називає Францішек, а тільки раз — Франціско. Докладніше про це пише А. Журавський⁸.

Франціск Скорина народився в Полоцьку, одному із головних міст польсько-литовської держави. Від 1105 р. Полоцьк був садобою руського єпископату. На межі XV і XVI ст. у місті проживало понад десять тисяч мешканців, переважно православного віросповідання. Як один із найважливіших духовних осередків християнства, Полоцьк оберігав культ святої княжни полоцької Єфросинії. Предслава (її світське ім'я) була донькою полоцького князя Юрія Всеславича. Близько 1128 р. вона заснувала перший жіночий монастир, тому й сьогодні їй поклоняються як покровительці жіночих монастирів, захисниці жінок. Зафундований Єфросинією дивовижної краси

³ Maria Adamczyk, *Posłowie*, [w:] *Franciszek Skoryna. Życie i pisma*, Wybór tekstów, przekład i opracowanie: Mariola Walczak-Mikołajczakowa i Aleksander Naumow. Pod redakcją Aleksandra Naumowa i Marioli Walczak-Mikołajczakowej. Wydawnictwo Fundacji Collegium Europaeum Gnesnense, Gniezno 2007, s. 217.

⁴ *Franciszek Skoryna. Życie i pisma*, Wybór tekstów, przekład i opracowanie: Mariola Walczak-Mikołajczakowa i Aleksander Naumow. Pod redakcją Aleksandra Naumowa i Marioli Walczak-Mikołajczakowej. Wydawnictwo Fundacji Collegium Europaeum Gnesnense, Gniezno 2007, s. 9.

⁵ Павло Попов, *Видавець Георгій Скорина*, «Друг чита-ча», 1965, № 43 (289), с. 3.

⁶ Журавський А.І., *Франціск Скарына і яго час*, [в:] *Энциклопедичны даведнік*, Мінск, 1988, с. 343–344.

⁷ Aleksander Naumow, *Rusin na szlakach renesansowej Europy*, [w:] *Franciszek Skoryna. Życie i pisma*, Wybór tekstów, przekład i opracowanie: Mariola Walczak-Mikołajczakowa i Aleksander Naumow. Pod redakcją Aleksandra Naumowa i Marioli Walczak-Mikołajczakowej. Wydawnictwo Fundacji Collegium Europaeum Gnesnense, Gniezno 2007, s. 14.

⁸ Журавський А.І., *Франціск Скарына і яго час*, [в:] *Франціск Скарына і яго час: Энциклопедичны даведнік*, Мінск, 1988, с. 343–344.

хрест став головною національною реліквією білорусів. У цій священній історії є неординарний український штрих: у Києво-Печерському монастирі довгий час (від 1187 до 1870 р.) перебувало тіло святої княжни полоцької Єфросинії. І тільки в 1870 р. до Полоцька було перенесено частки реліквії. Врешті, аж у 1910 р. до Полоцька було урочисто повернуте тіло святої княжни полоцької Єфросинії. Отож, логічно, що Скорина пишався тим, що походить зі славного міста Полоцька. А згідно із кваліфікацією чудесних з'яв, які поєднали культури братніх білоруського й українського народів, він сповідував сформульовану ще Володимиром Мономахом засаду: «не роби іншому того, що тобі немиле». І в празьких, і у віленських текстах багаторазово повторював, що він є християнин, при цьому не уточнював конфесії. Писав про себе, що є слов'янином, а ще точніше — русином, рутеном, походить з народу руського і тому народові прагне служити, послугується слов'янською мовою.

Францішек мав 12 років, коли його рідний Полоцьк здобув магдебурські права (1498). Було зафундовано бернардинський монастир із костелом святого Францішка. Правдоподібно, що саме тут Скорина навчився латини. Але спершу, за свідченням дослідників, Скорина навчався в школі при полоцькій кафедрі Божої Мудрості (Софії), яка мала багату бібліотеку. Згодом її частково було перевезено до Бібліотеки Замойської Ординації (Biblioteka Ordynarii Zamojskiej) та Національної Бібліотеки у Варшаві (Biblioteka Narodowa w Warszawie). Отож, витоки Скорини — у Полоцьку. Але формували його, крім рідного Полоцька, також Краків, Падуя, Прага і Вільно. Саме ці інтелектуальні центри навчили Скорину, як підкреслює професор Наумов, розуміти традицію «не як взірць до бездумного відтворення, а як динамічну спадщину, яка становить інтелектуальний виклик»⁹. Як висновує далі дослідник, Скорина зі славного міста Полоцька немов би хотів своєю надзвичайною титанічною діяльністю довести усім людям європейських культурних погранич, що „tropienie, rozumienie, oswajanie i pokonywanie tego, co uwidacznia i ukonkretnia różnice i podziały jest najpewniejszą drogą do współuczestnictwa w kulturze, do współtworzenia jej niepowtarzalnych ponadnarodowych i ponadkonfesyjnych, czy raczej — wielonarodowych i wielokonfesyjnych odmian. To one stwarzają szanse pokonywania nadmiaru odrębności, stanowią próby scalania odmiennych tradycji poprzez oswajanie cech, odbieranych w poszczególnych formacjach jako wyznaczniki przynależności. Takie działanie z reguły nie zadowala nikogo, nieraz, jak w jego wypadku, jest przyczyną osobistej klęski, ale, niezależnie od

⁹ Aleksander Naumow, op.cit., s. 35.

wszystkiego, nosi charakter bohaterskiego wyczynu i może, czy lepiej — powinno pobudzać do działania»¹⁰.

Ще за життя Скорини в латинській транслітерації був опублікований фрагмент руського перекладу із 23-го розділу Другої книги Самуеля. І здійснив це видатний італійський орієнталіст Тесео Амброджіо (Teseo Ambrogio (degli) Albonesi)¹¹. Метафізика вільнолюбності та опору. Як приклад свободи слова поза церковною цензурою можна навести чин П'єра Паоло Вергеріо (Pier Paolo Vergerio)¹². Спершу він був нунцієм папи римського, а згодом католицьким єпископом у словенській Істрії. Увійшов до історії як активний діяч реформації, який боровся з інквізицією та забороною книг (згідно з ватиканськими індексами), згадав про Біблію руську Франціска Скорини. П'єр Паоло Вергеріо побачив ту Біблію в 1556 р. у Вільні — через двадцять років по тому, як у латинській транслітерації італійський орієнталіст Тесео Амброджіо (Teseo Ambrogio (degli) Albonesi) опублікував фрагмент Біблії Скорини (руського перекладу із 23-го розділу Другої книги Самуеля).

Скорина і Україна — це фундаментальна проблема для окремого спеціального дослідження. Відрадно, що важливі її аспекти порушили в актуальному світлі координатори круглого столу професор Галина Ковальчук та кандидат історичних наук Наталія Бондар. Вони винесли їх на обговорення на організованій Національною академією наук України та Українським комітетом славістів міжнародній науковій конференції «Слов'янознавство і нові парадигми та напрями соціогуманітарних досліджень», яка відбулася в Києві 24 травня 2017 р. у Національній бібліотеці України імені Володимира Вернадського¹³. Саме в цій бібліотеці, про що довідуємося зі статті Галини Ковальчук¹⁴, під шифром Кир 867 знахо-

диться той рідкісний примірник Біблії Скорини, який зберіг і описав член-кореспондент Академії наук України Павло Попов (1890–1971). Йдеться про унікальний конволют із 5 книг Біблії (Буття, Ісход, Левит, Числа, Другий закон), який учений скрупульозно описав ще в 20-х роках ХХ ст.: той примірник, із приписками по-білоруськи й по-польськи, свідчить про активне його використання упродовж кількох століть. Цикл розвідок професора Галини Ковальчук¹⁵ про вивчення та популяризацію Поповим спадщини Скорини оприявнює багатий джерельний пласт, поновлює його в науковому активі, спонукає до подальших пошуків. Якщо нині в Національній бібліотеці України імені Володимира Вернадського (НБУВ) зберігається дев'ять книг Франціска Скорини, то властиво з ім'ям та діяльністю правдивого бібліофіла Попова пов'язані чотири з них. Це чотири книги в конволюті (Книга Ісуса Сирахова, Книга Юдиф, Книга Премудрості Божої, Притчі Соломона). Так, професор Ковальчук відсвіжує назріле перепрочитання праць Попова, таких як «Слов'янські інкунабули київських бібліотек» (1924), «Початки друкарства у слов'ян» (1924), «Друкарство, його початок і поширення в Європі (XV–XVI вв.)» (1925), «Видавець Георгій Скорина» (1965), слушно висновує, що Попов одним із перших в Україні розпочав вивчати діяльність Скорини і впродовж 40 років кількаразово до неї повертався.

Імовірно, результати пошуків та напрацювань Павла Попова були б значнішими, утвердили б українське скоринознавство на силі, якби не тоталітарно-ідеологічний пресинг: на початку 30-х років ХХ століття в Україні відбувся погром книгознавчих закладів, книгознавство як наука було знищене. Професор Ковальчук наводить свідчення Сергія Маслова з його листа до Юрія Меженка від 27 вересня 1932 р.¹⁶, і цей его-документ, з одного боку, оприявнює масштаб наших втрат, з іншого — незнищенність і понадчасову цінність джерелоз-

культура Беларусі ХІ — пачатку ХХ ст.», складальнікі: Г.У. Кіреева, Т.А. Сапега, А.А. Суша, Мінск, 2015, с. 19.

¹⁵ Галина Ковальчук, *Вклад члена-кореспондента АН УССР П.Н. Попова в изучение книжной культуры*, [в:] Берковские чтения, 2015. Книжная культура в контексте международных контактов: Материалы III Международной научной конференции в Минске, 26–27 мая 2015 года, Минск-Москва, 2015, с. 188–193; Галина Ковальчук, *Изучение и популяризация наследия Франциска Скорини украинским ученым П.Н. Поповым*, [в:] Матерьялы XI Міжнародних книгознавчих читання в Мінску, 16–17 красавіка 2015 г., «Кніжная культура Беларусі ХІ — пачатку ХХ ст.», складальнікі: Г.У. Кіреева, Т.А. Сапега, А.А. Суша, Мінск, 2015, с. 18–22.

¹⁶ *Лист Сергія Маслова до Юрія Меженка від 27 вересня 1932 року*, Інститут рукописів Національної Бібліотеки України ім. Вернадського, фонд 33 (архів Сергія Маслова), од. зб. 4893.

¹⁰ Aleksander Naumow, op. cit., s. 36.

¹¹ *Introductio in Chaldaicam linguam, syricam atque armenicam et decem alias linguas*, Pavia 1539, p. 52. Дивись детальніше: Aleksander Naumow, *Rusin na szlakach renesansowej Europy* [w:] *Franciszek Skoryna. Życie i pisma. Wybór tekstów, przekład i opracowanie: Mariola Walczak-Mikołajczakowa i Aleksander Naumow. Pod redakcją Aleksandra Naumowa i Marioli Walczak-Mikołajczakowej*. Wydawnictwo Fundacji Collegium Europaeum Gnesnense, Gniezno 2007, s. 16.

¹² Інформацію про цей чин П'єра Паоло Вергеріо мають два джерела від ХVІ і ХVІІІ століть, їх наводить у згаданій вище праці (с. 17) Олександр Наумов: *A gl'inquisitori che sono per Italia. Del Catalogo di libri eretici, stampato in Roma, nell'anno presente MDLIX*, Tubingae 1559, p. 47; J.P. Kohl, *Introductio in historiam et rem literariam slavorum imprimis sacram ...*, Altonaviae 1729, p. 164, 170.

¹³ <http://www.nbu.gov.ua/node/3340>

¹⁴ Галина Ковальчук, *Изучение и популяризация наследия Франциска Скорини украинским ученым П.Н. Поповым*, [в:] Матерьялы XI Міжнародних книгознавчих читання в Мінску 16–17 красавіка 2015 г., «Кніжная

навчих напрацювань. Бо ж саме вони майже сто років тому, в першій чверті минулого століття, спонукали Попова до висновків про широке розповсюдження книг Скорини в Україні, де їх читали цілі покоління, аж допоки добротний німецький (аугсбурський) папір не псувався остаточно... Отже, книги білоруського вихованця, одного з найбільших діячів слов'янського і європейського відродження, будучи знаними в Україні, закладали підвалини для власне українського книгодрукування. Ярослав Ісаєвич¹⁷ в енциклопедичній статті «Скорина і початок книгодрукування на Україні» висловлює переконання, що Скорина підтримував тісні контакти з громадськими і культурними діячами України, більше того, він пробував заснувати друкарню на західноукраїнських землях. Можна вважати чудом, що перетривав усі лиха примірник Біблії Скорини з бібліотеки Києво-Печерської лаври, який нині зберігається в державній бібліотеці ім. Салтикова-Щедріна в Санкт-Петербурзі. Звістки про наявність Біблії Скорини є в рукописних каталогах бібліотеки Львівського братства і гетьмана України Івана Самойловича¹⁸. Попов, сягнувши до розвідок Сергія Голубєва, зокрема його праці «*Киевский митрополит Петр Могила и его сподвижники*» (1883), висловив переконання, що книги Скорини читав український полеміст Іван Вишенський. Галина Ковальчук також сягає до цієї проблеми, аналізує, як до неї підходили Голубєв і Попов. Причому дослідниці вдалося уявити перспективи текстологічно-компаративного вивчення таких творів, як передмова Скорини до Біблії та рукописний твір під заголовком «*Сіє посланіє зветься зачепка мудраго латинника з глупым русином...*» (1608-1609)¹⁹ Івана Вишенського, з акцентом на суголосності мотиву відповідності православних церковних книг до вільних наук у творі українського полеміста, які «...очень напоминают то место в предисловии Скорины к Библии, где он рекомендует для изучения грамматики — Псалтырь, логики — книги Иова и Павла, риторики или красноречия — книги Соломоновы, музыки — “премножество стихов и песней светлых”, истории — книги Судей или Макавеев»²⁰.

¹⁷ Ярослав Ісаєвич, *Скорина і початок книгодрукування на Україні*, [в:] Франциск Скарына і яго час: *Энцыклапедычны даведнік*, Мінск 1988, с.493.

¹⁸ Ярослав Ісаєвич, *op. cit.*, с. 493.

¹⁹ *Історія української літератури*, Том другий. Давня література (друга половина XVI–XVIII ст.). Наукові редактори Віра Сулима, Микола Сулима, видавництво «Наукова думка», Київ, 2014, с. 115.

²⁰ Галина Ковальчук, *Изучение и популяризация наследия Франциска Скорины украинским ученым П.Н. Поповым*, [в:] Матэрыялы XI Міжнародных кнігазнавчых чытаньня в Мінску, 16–17 красавіка 2015 г., «Кніжная

Таким чином, вивчення спадщини Скорини і в європейській, і в українській науці перебуває в стадії оновлення відразу в кількох важливих напрямках. Один із них — уточнення ареалу благотворного впливу діяльності Скорини (у результаті закономірної появи нових оцінок і праць). Так, якщо в минулому столітті (згідно із висновком Ковальчук) накреслена Поповим географія видавничої діяльності Скорини — це Чехія і Литва-Білорусь²¹, то XXI ст. ретранслює цей дискурс на мешканців усіх європейських культурних погранич. За словами Наумова, саме неповторні понаднародові і понадконфесійні, чи радше — багатонародові і багатоконфесійні відміни дарують шанс поконати надмір різниць, становлять спробу збереження відмінних традицій шляхом освоєння рис, які сприймаються як визначники приналежності²². Відзначене під патронатом UNESCO 500-річчя від дня народження Скорини (на межі 80–90-х років ХХ ст.) утвердило скоринознавство появою поважних наукових праць, розширило екуменічний потенціал «семи наук визволених достатечно», з-поміж яких «трівіум» — це науки словесні, граматики, логіки, риторика, а «квадрівіум» — музика, арифметика, геометрія, астрономія. І то є знаменно, бо в колонофонах Скорина називає себе доктором «в лікарських, лечебных на(в)уках», а навіть (два рази) — умільцем «в лекарстве и в на(в)уках вызволенных». Францішек Скорина, *vir doctus*, русин і водночас громадянин Європи, правдивий *homo viator*, увійшов до історії як титан праці і як творець Біблії руською мовою, яка вперше побачила світ у 1517 р. Доктор Скорина з Полоцька сам назвав її *Книгою Мудрости Божої*. Це видання випередило уявлені польськомовні видання *Psalterz Krakowski* (1532), *Psalterz Walentego Wróbla* (1539), Біблію Яна Леополіти, чи *Biblię zwaną gdańską* (1632). Тривалість в Україні багатьох традицій Скорини (а в цьому переконує також і перспективна розвідка про його спадщину в рукописах його послідовників²³) — переконливий доказ того, що справа першодрукаря задовольняла спрагу на освіту, культуру, стала передумовою появи в Україні перших друкарень у Львові (1573) та Острозі (1578–1612).

культура Беларусі XI — пачатку ХХ ст.», складальнікі: Г.У. Кірэева, Т.А. Сапега, А.А. Суша, Мінск, 2015, с. 21.

²¹ Галина Ковальчук, *Изучение и популяризация наследия Франциска Скорины украинским ученым П.Н. Поповым*, [в:] Матэрыялы XI Міжнародных кнігазнавчых чытаньня в Мінску, 16–17 красавіка 2015 г., «Кніжная культура Беларусі XI — пачатку ХХ ст.», складальнікі: Г.У. Кірэева, Т.А. Сапега, А.А. Суша, Мінск, 2015, с. 21.

²² Aleksander Naumow, *op. cit.*, s. 35.

²³ Анічэнка У.В. *Скарынінская спадчына у рукапісах яго паслядоўнікаў на Украіне*, [в:] Франциск Скарына і яго час: *Энцыклапедычны даведнік*, Мінск, 1988, с. 499–500.

Валентина Собољ

ДЕЯТЕЛЬ ДВУХ ВЕЛИКИХ ТРАДИЦИЙ. СКОРИНА И УКРАИНА

В статье основное внимание сосредоточено на теме «Скорина и Украина» во всем ее разнообразии (биографической, издательской, полиграфической, академической, библиографической). Исследуется влияние деятельности Скорины на культурное и научное развитие Украины в XVI веке. В частности, отмечается, что книги ученого-подвижника Францишека Скорины положительно повлияли на творческую деятельность таких авторов, как Иван Вышенский, Лука Тарнополь и др.

Ключевые слова: Францишек Скорина, Украина, пограничная сфера, история печати, Венеция, публикации Скорины.

Valentyna Sobol

ACTIVIST OF TWO BIG TRADITIONS. SKARYNA AND UKRAINE

Scholarly research of Francysk Skaryna legacy has been initiated by J. V. Bacmeijster in 1776 and V. S. Sopikow in 1813. Further research conducted in the 20th century by Alexander Bilecki, Pavel Popov, Yaroslav Isayevich, U. Anichenko and contemporary studies of Halyna Kovalchuk, Alexandr Nauvov, Mariola Walczak-Mikolajczak and others demonstrate how important were Skaryna's activities on the border of two big traditions. In this context it's worth to focus on a topic «Skaryna and Ukraine» in all its depth: biographical, publishing, polygraphic, academic, bibliographical. Ukrainian episode in Skaryna's life and his birth town of Polotsk is related to the cult of Saint Euphrosyne of Polotsk who established the first female monastery and is considered a patron of female monasticism of Rus.

Polygraphic context of Skaryna's activities is tied to Western Europe. Upon the receipt of a doctorate in medicine at the University of Padua he visited Venice - one of the most prominent centers of printing and publishing including Slavic, Greek and Hebrew texts where he also mastered modern printing techniques. In Prague Skaryna used two color printing technique to publish The Song of Songs and print the title page of Biblia Ruska. In Vilnius two color printing technique has been applied to print five chapters of the Bible and just one title page of Psalter.

Skaryna's activities played a major role in cultural and scientific progress of Ukraine in the 16th century: books that were published in Prague and Vilnius have become a benchmark for publishing and inspired Ukrainian authors of manuscripts such as Ivan Vyshenskyi, Luka of Tarnopol, Dmytro Zinkov and others. Yaroslav Isayevich proved that Skaryna maintained close contacts with Ukrainian cultural reformers and even attempted to establish a printing house in Western Ukraine. A unique copy of Skaryna's Biblia Ruska was found in the Kyiv-Pechersk Lavra book collection (currently in the National Library of Russia in St. Petersburg). Some other Skaryna's works are kept in manuscript collection of Lviv Library and hetman Ivan Samoylovych.

Key words: Francysk Skaryna, Ukraine, borderland, history of printing, Venice, Skaryna's publications.

УДК 821.161.2'09:82-92

Наталія Чаура

ХУДОЖНЯ ТРАНСГРЕСІЯ УКРАЇНСЬКОЇ СВІДОМОСТІ НА СТОРІНКАХ ЧАСОПISУ «БЕРЕЗІЛЬ»

У статті досліджується художня трансгресія української свідомості. Визначаються вектори трансгресивності на прикладі поезій, надрукованих у № 1–6 за 2005 та 2016 рр. часопису «Березіль». Естетичний, інтернаціональний та інтроспективний напрями трансгресивності визначають траєкторію подальшого розвитку держави в майбутньому крізь світогляд нації, для якої пам'ять про минуле є важливою частиною усвідомлення себе у світі.

У роботі характеризуються поняття художньої трансгресії та відображення її крізь призму українського світогляду, досліджуються міфопоетичні аспекти топосу дому. Проаналізовано